

Кондель В.М.,
кандидат технічних наук, доцент
Лобода Д.О.,
асистент кафедри всесвітньої
історії та методики викладання
історії
(Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка)

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

За даними Фонду соціального страхування України у 2020 році кількість повідомлень про нещасні випадки та гострі професійні захворювання (отруєння) збільшилась у 7 разів (з 5820 до 40737), а кількість повідомлень про нещасні випадки зі смертельним наслідком – на 25,5% (з 1228 до 1541) порівняно з 2019 роком. За 2020 рік зареєстровано 6646 потерпілих від нещасних випадків або гострих професійних захворювань на виробництві, на яких складено акти за формою Н-1/П, пов'язані з виробництвом. 393 випадки були смертельними. Порівняно з минулим роком кількість страхових нещасних випадків збільшилась на 51,3% (у 2019 році зафіксовано 4394). Ці дані свідчать про необхідність формування нової національної системи організації працезахоронної діяльності.

У 2021 році під керівництвом міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України І. Петрашко розроблено проєкт Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», який має замінити Закон України «Про охорону праці», прийнятий у 1992 році. Аналізуючи сучасний стан безпеки на підприємствах, І. Петрашко обґрунтовує необхідність реформування системи управління працезахоронною діяльністю через неефективність існуючого способу державного регулювання, а саме: впровадження в різні галузі економіки нових технологій одночасно з використанням фізично і морально застарілих технологічних процесів та виробничого обладнання, що є джерелом підвищеної небезпеки; сформована відповідно до командно-адміністративних засад планової економіки система управління призвела до накопичення значного обсягу застарілих нормативно-правових актів з безпеки та гігієни праці, що перешкоджає запровадженню ефективного механізму стимулювання роботодавців до створення належних, безпечних і

здорових умов праці і не дає змоги роботодавцям обирати найефективніший спосіб управління працезахоронною діяльністю. Саме тому роботодавці замість розробки та реалізації власної політики безпеки змушені витратити ресурси на виконання неефективних положень нормативних актів, що дає їм підстави уникати відповідальності за наслідки нещасних випадків, посилаючись на дотримання таких формальних положень. В той же час міжнародна практика свідчить, що роботодавець має бути більш самостійним у виборі найкращих варіантів організації безпеки працівників та нести в першу чергу матеріальну (а не адміністративну чи кримінальну) відповідальність за якість такого вибору та ефективність визначеної ним політики безпеки.

Метою розробки проекту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» є формування нової національної системи запобігання професійним ризикам шляхом впровадження на законодавчому рівні ризик-орієнтованого підходу у сфері організації безпеки та здоров'я працівників, що ґрунтується на принципах усунення небезпек, оцінювання, контролю та управління ризиками і відповідає Директиві Ради 89/391/ЄЕС про впровадження заходів для заохочення вдосконалень у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи.

Виконання положень проекту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» сприятиме підвищенню рівня захисту життя та здоров'я працівників; зниженню рівня та частоти виробничого травматизму, аварій та професійних захворювань; формуванню культури безпеки та гігієни праці; підвищенню ефективності діяльності інспекції праці; спрощенню законодавства щодо безпеки та гігієни праці та зменшенню адміністративного і регуляторного навантаження на роботодавця; покращенню інвестиційного клімату в Україні; поступовій імплементації норм Європейського Союзу в національне законодавство.

Зміна принципів побудови системи працезахоронної діяльності передбачає також зміну об'єкту впливу державної політики: з нинішніх «безпека праці» або «охорона праці» на європейський «безпека працівника». Тому головним завданням політики держави має бути не встановлення вимог до процесу організації безпеки, але до результативності цього процесу, тобто досягнення повного усунення або мінімізації ризиків для життя і здоров'я працівника.